

Dr. Somssich Gabriella c. r. dandártábornok:

Aktualitások a rendészeti korrupció elleni küzdelemben

I. Bevezető

A korrupcióról az ókortól napjainkig könyveket, tanulmányokat írtak már, de mi nem azért gyűltünk össze, hogy ezeket elemezzük, hanem megtalálni a módját, miként deríthetjük fel, és mit szükséges tennünk a megelőzése érdekében.

Keressük a választ arra is, hogy miért lesz valaki korrupt, és a másik ember miért nem enged a kísértéseknek; bizonyos élethelyzetek miatt hajlamosítanak az elkövetésre, míg mások miért nem.

A bevezetőmben egyet leszögezek, mi, tisztességesek vagyunk többségben, ebben a közös harcban nincsenek rossz ötletek, az egyetlen az, ha beletörődünk és nem teszünk semmit, ha hallgatásunkkal elfogadjuk a korrupciót.

II. A Rendőrség korrupcióellenes feladatai

A rendőrség korrupcióellenes tevékenysége alapvetően 2 irányba mutat:

1. a jogszabályok által a hatáskörünkbe utalt azon bűncselekmények felderítése, amelyek jellegükből adódóan összefüggnek a korrupciós magatartásokkal,
2. a második irány a folyamatos, naprakész küzdelem a belső korrupciós fenyegetéssel.

A korrupciós bűncselekmények nyomozását a Be. rendelkezéseinek megfelelően a rendőrség nyomozó szervei végzik, azon belül is elsősorban a gazdaságvédelmi egységek, amelyek a megyei rendőr-főkapitányságokon általában osztály jogállású szervezeti elemek, míg a KR NNI-nél és a BRFK-n főosztály szintű szervezet hoztak létre, amelyeken belül külön korrupciós bűnözés elleni osztályok alakultak.

Az elrendelt büntetőeljárások jellemzően közbeszerzések, állami pályázatok, valamint önkormányzati döntéshozatalokkal kapcsolatban hivatali vesztegetés, valamint hűtlen kezelés gyanúja miatt indultak, de valamennyien tudjuk itt a teremben is, hogy milyen nagy a látencia, csak a jéghegy csúcsa jut a hatóság tudomására.

Az ENyÜBS adatokból csökkenő tendencia tükröződik, mind a befolyással üzérkedés, mind a hivatali visszaélések, mind a vesztegetések számát illetően.

A jövőre vonatkozóan tovább kell növelni a nyomozások eredményességét, fokozni szükséges az operatív erők, eszközök, módszerek alkalmazását, valamint meg kell ismerni az esetlegesen megjelenő újabb elkövetési módszereket, és a legújabb nemzetközi trendeket.

III. A belső korrupció elleni harc

1. A rendőri korrupció sajátosságai, tudományos megközelítése

Rendőri [korrupció](#) az, ha a rendőr önös (általában anyagi) érdekből olyan lépéseket tesz, amelyek ellentétesek a [rendőrség](#) társadalmi feladatával. Ez általában azt jelenti, hogy a rendőr anyagi, politikai vagy természetbeni előnyért cserébe eltekint az eljárástól, vagy súlyosabb esetben részesévé válik a [bűncselekménynek](#).

A korrump rendőrök azért veszélyesek, mert kívülről szinte lehetetlen őket megközelíteni. **Az elkövetők a hagyományos módszerek alkalmazásával ritkán felelősségre vonhatók.**

Ennek okait a következőkben lehet összefoglalni:

1. Erős a szolidaritás a rendőrkollégák között. **Szinte elképzelhetetlen, hogy azok, akik együtt szereltek fel, együtt végezték a különböző rendőriskolákat, a saját akaratukból kiszúrnák maguk közül a hibázó, esetlegesen a jogsértést megvalósító kollégáikat. Ezzel a saját hálózataikat kellene felszámolniuk.**

2. Szintén fontos tényező a rendőrségen belüli informális, ismeretségi-hálózatok működése. Ezek kicsiben ugyanúgy

működnek, mint a társadalomban, azzal a különbséggel, hogy itt a „hat lépés szabály” helyett a „két lépés szabály” érvényesül⁶⁸, vagyis bárkihez el lehet jutni két lépésből. A rendőrség igen belterjes szervezet, ennek minden jó és rossz oldalával. Ha sikerül egy rendőrt korrumpálni, az rendőr-kapcsolatot teremthet bármely szakterülettel.

Megállapítható, hogy a **korrupciós tipológiákkal foglalkozó szakirodalomban ismertetett formák közül a legelterjedtebbek:**

a hatalmi korrupció, a protekcionizmus/ haszonszerzés, az alkalmi lopások bűncselekmény helyszínén és a kolléga, munkatárs jogellenes tevékenységének fedezése, védelme.⁶⁹

Mindezek olyan formák, amelyek gyakoriságuk és jellemző sajátosságai nyomán egy bűncselekmény-elkövetési halmazt alkotnak.

A rendőri korrupció azonos jellemzőkkel bír az általános korrupciós cselekményekre vonatkozó ismérvekkel.

A rendőri szakmai munka valamennyi területén megjelenhet, akár a döntéshozó, a döntés előkészítő és az ellenőrzésre jogosult pozícióban lévő munkatárs is kapcsolatba kerülhet a korrupciógyanús érdekkijárási magatartásformákkal. Az érdekkijáráás, befolyásolni törekvés megnyilvánulhat ajándékkal, szívességgel, kölcsönösséggel, pénzzel, kedvezménnyel. A rendőri hivatással együtt járó különleges feljogosítottság értéket képvisel és áruba is bocsátható, így a különböző meghatározott munkakörökben lehetőség van az ügyfeldolgozó és nyilvántartó rendszerben gyűjtött bűnügyi adatokhoz, információkhoz hozzájutni. Ezeknek az ismereteknek a segítségével befolyásolni lehet a büntetőeljárás menetét, a nyomozás sikerét.

⁶⁸ Az ún. „hat lépés szabály” elmélet szerint a világon bárhol bárki kapcsolatba hozható bárkivel egy ismeretségi láncon keresztül, melyben a két végpont között maximálisan öt elem van. Ezt az elméletet [Karinthy Frigyes](#) 1929-ben írt *Láncszemek* című novellájában írta körül először. Elmélete szerint a láncban annak exponenciális növekedésével párhuzamosan az ismerősök száma is folyamatosan növekszik, így elegendő néhány személyi kapcsolat, hogy az ismerősök köre kiadja az egész emberiséget. Az elméletet [Stanley Milgram amerikai](#) pszichológus igazolta 1967-ben. Lásd még: Barabási Albert-László: *Behálózva* .c műve (Magyar Könyvklub, 2003.)

⁶⁹ forrás: Dr. Gáspár Miklós: *A rendészeti korrupció aktuális kérdései* (NKE Rendészeti kutatóműhely, 2014.)

A rendőrök által elkövetett bűnözésnek, tehát nem csak az a meghatározó jellemzője, hogy hivatásos állományú rendőrök követik el, hanem az, hogy olyan személyek követik el, akiknek különleges jogosultságaik vannak, és speciális funkciójuk.

2. A rendőri korrupció objektív jellemzői

Amikor rendőri korrupciós cselekmény kerül megemlítésre, akkor a legtöbb esetben a „utcai” ún. „zsebre bírságoló” korrupcióra gondol a megkérdezett. Tény, hogy ezen típusú korrupciós cselekmény az, amellyel a társadalom a legközvetlenebbül kerül kapcsolatba. A hétköznapi emberek gyakran szabálysértést, vagy közigazgatási bírság hatálya alá tartozó cselekményt követnek el. Abban az esetben, ha velük szemben ezt követően rendőri intézkedés történik, megnyílik annak potenciális esélye, hogy a felek – egyetértésben egymással – nem a jogszabályban meghatározott utat kövessék. A rendőri korrupciós cselekmények azonban nem csak ezen „egyszerűbb koreográfia” köré épülnek fel.

Gyakori esetnek tekinthető, amikor az intézkedés alá vont személyek, vagy kísérőik vélelmezhetően valamely eljárás, vagy intézkedés, esetleges szankció elkerülése érdekében rendőrség állományába tartozó személyhez fűződő kapcsolataikra hivatkoznak.

Az ilyen típusú magatartásformák a normatív előírások alapján külön regisztrálásra kötelezettek és ezen összesített adatok alapján megállapítható, hogy **a különböző rendőri szervek 2014. évben 174 esetben tettek jelzést olyan eseményről, amikor a fent leírt módon kísérelték meg befolyásolni az intézkedésre jogosult személyt.**⁷⁰

A rendelkezésre álló adatok alapján a cselekményekkel érintett szervek vonatkozásában az ismertté vált ügyekben az, arra hatáskörrel és illetékességgel rendelkező szervek megindították intézkedés alá vont személyek cselekményei miatt a szükséges büntető-, szabálysértési-, közigazgatási eljárásokat.

⁷⁰ forrás: 2014. évre vonatkozó, a tárgykörben felterjesztett jelentések teljes évre összesített adatai

Fentiekén kívül nem szabad figyelmen kívül hagyni a szervezett bűnözéssel szorosan összefonódó korrupciós cselekményeket sem, amelyekből az utóbbi időben egyre több kerül felderítésre és azonosításra.

Ezen típusú cselekmények fokozott társadalmi veszélyességéhez nem férhet kétség, azonban felderítésük és megelőzésük bonyolultabb egy egyszerűbb tényállású korrupciós cselekményhez képest. Ennek fő oka, hogy az érintetteknek sokkal több érdeke fűződik a cselekmény leplezetten tartásában, továbbá sajnálatos tény, hogy az ilyen típusú korrupciós cselekményekkel érintett hivatalos személyek sokkal képzetebbek, esetenként magasabb beosztásúak, így megfelelő ismeretekkel rendelkeznek ahhoz, hogy a bűncselekmények látenciában maradjanak.

Ezen cselekmények felderítéséhez és megelőzéséhez bonyolultabb és komplexebb felderítési intézkedésekre és módszerekre van szükség, valamint szoros együttműködésre az NVSZ-szel, és az ügyészséggel.

A Rendőrségen a korrupció elleni harc két fő iránya a zéró tolerancia, a megelőzés.

3. A belső korrupció elleni küzdelemben elért eredmények:

A rendőrség állományával szemben elvárható és alapvető követelmény a tisztesség és a becsület. Az állampolgári bizalmat már egy rendőri visszaélés is megrendíti, amelynek visszaszerzése hosszú időbe telik.

A korrupció elleni harc folyamatos, annak visszaszorításáért, megelőzéséért az állomány többsége elkötelezett, számukra fontos választott hivatásuk pozitív állampolgári megítélése. A bevezetett megbízhatósági vizsgálat és a kifogástalan életvitel ellenőrzés kifejezetten jótékony hatással van a korrupciós cselekmények megvalósulásának visszaszorítására.

A korrupció elleni határozott és jogszerű fellépés, a megelőzés folyamatos irányítása, hatékony szervezése valamennyi vezető kiemelt feladata. A vezetői tevékenység során a

korrupció megelőzést illetően **gyakorlati relevanciával bír a megfelelő kiválasztás, a folyamatos kommunikáció és a motiváció, valamint a következetes követelménytámasztó ellenőrzés.**

Az ORFK-n a szakterületek és a Nemzeti Közszerológati Egyetem, valamint a rendészeti szakközépiskolák képviselőinek bevonásával működtetett **Rendőrségi Korrupció-ellenes Állandó Munkabizottság** elemzi a rendőrség korrupciós helyzetét. Fontosnak tartjuk a Munkabizottság tevékenységébe az oktatási intézmények képviselőinek bevonását, mivel álláspontunk szerint szükséges, hogy a képzésbe és oktatásba is épüljenek be azon ismeretek, élethelyzetek, amelyek alapján a korrupció felismerhető, elkerülhető.

A rendőri állomány fiatal életkora és ebből fakadó élet-, és **szakmai tapasztalatlansága igényli** a fokozottabb parancsnoki odafigyelést. Az esetleges helytelen életvezetés, illetve a parancsnoki és a kollegiális közömbösség korrupciós cselekmények elkövetéséhez vezethet, ezért hangsúlyt kell fektetni a rendszeres **továbbképzésre és prevenciós tevékenységre.**

Az értékelő jelentések és a rendelkezésünkre álló szakmai anyagok alapján megállapítható, hogy a legerőteljesebb korrupciós kihívás ott jelentkezik, ahol gyakori a kontaktus az állampolgárral, és a rendőr hatalmi pozícióban lép fel.

Elsősorban a határrendészeti és **közlekedésrendészeti szolgálati ág fertőzött**, de korrupciós cselekmények a bűnügyi és a közrendvédelmi területen, illetve egyéb állománycsoportoknál is megjelennek.

a) **Korrupciós helyzetet teremthet, hogy a határátkelőhelyeken ne kelljen várni, tekintsenek el az alapos ellenőrzéstől, léptessenek be olyan utast, aki nem teljesíti a feltételeket, vagy tegyenek valótlan bejegyzést okmányokba stb. A zöldhatáron veszélyeztető tényező a járőr útvonal, a járőrjelenlét illetéktelen személyeknek való átadása, a hőkamera-kezelő nem jelenti az eseményt, netán maguk a járőrök segítségével számítanak az elkövetők.** Ezen a területen jelentősebb – az állomány jövedelmét többszörösen meghaladó – összegek jelennek meg kenőpénzként, ezért fokozottan veszélyeztetett az állomány.

Kiemelendő az ukrán határszakasz, ahol hatalmas „üzlet” a cigaretta-csempészet, vagy a szerb szakaszon, ahol a szervezett embercsempészet nem válogat a módszerekben.

A magyar rendőrség által alkalmazott **megelőző intézkedések** pontosan megegyeznek a schengeni országok gyakorlatával, abban semmilyen téren nem mutatnak elmaradást. **Valamennyi határátkelőhelyen térfigyelő kamerák működnek**, amelyeken keresztül megfigyelhetők az átkelőhelyeken történő események és utólag is rekonstruálhatóak.

Uniós forrás felhasználásával több határszakaszon hőkamerákat állítottunk üzembe, továbbá valamennyi közúti és vasúti határátkelőhelyre korrupció-ellenes plakátokat helyeztünk el, amelyben felhívjuk az utazóközönség figyelmét arra, hogy sem ajándékot, sem készpénzt nem fogadhatnak el kollégáink, illetve lehetőségük van az utasoknak névtelen bejelentés megtételére.

b) **Közlekedésrendészeti területen** gyakori eset a külföldi szabálysértő saját zsebre történő bírságolása, a járőr tényleges sebességmérő készülék nélkül sebességtúllépés vagy mérés nélkül tengelyterhelés túllépése miatti bírságolása, a korrupción alapuló érdekérvényesítés a rendőrség és az autómentős vállalkozások között, fiktív baleseti helyszínek berendezése rendőri segítséggel.

c) A **közrendvédelmi szolgálati ág** vonatkozásában a legnagyobb kockázattal a közterületi állomány munkavégzése jár (jellemző a kisebb-nagyobb összegek elfogadása a szabálysértésektől való eltekintés érdekében). A korrupció megelőzése érdekében a parancsnoki állomány eltérő időpontokban foganatosítja a kombinált módszerekkel végrehajtott ellenőrzéseit.

A **közterületi szolgálat** a tevékenység-irányítási központok felállításával a Tevékenység-irányítási Rendszer térképének segítségével **nyomon követhető**. A beépített GPS adóval rendelkező kézi EDR rádiók tovább növelték a járőr útirány határait érintő mozgás és a meghatározott szolgálati feladat pontos végrehajtásának ellenőrizhetőségét. Megjegyzendő, hogy a GPS alapú nyomkövetésben problémát jelent, hogy egyes belterületeken, valamint a határközeli zónában a jelerősség alacsonyága miatt a követés pontatlan vagy lehetetlen.

d) Az **ügyeleti, az igazgatásrendészeti és a gazdasági szakterület** nem tartozik a fokozottan korrupciós kockázatot jelentő területek közé, tekintettel a belső szabályozókra, a kialakított eljárásrendekre, a részletesen szabályozott munkafolyamatokra, a szoros vezetői ellenőrzésekre.

e) A **bűnügyi szolgálati ágat** érintő korrupciós nyomás, az ügyfeldolgozó munka részletes szabályaira, valamint a bűnügyi tevékenységet felügyelő ügyészségekre tekintettel, kisebb a rendészeti szakterülethez képest. A korrupció elsődlegesen az adattárak kezelése kapcsán – informatikai rendszerekből jogosulatlan lekérdezés, a megszerzett adatokkal, a személyes adatokkal visszaélés – merült fel. A szakterületen a korrupciós tevékenység felderítését nehezíti, hogy mind a nyomozó, mind a vizsgáló ügyeinek vitele és a bizonyítékok értékelése során jelentős önállósággal bír, így a szakmai hiba okaként nehéz megítélni, hogy szándékos vagy szakmai hozzá nem értés miatt valósult-e meg.

IV. Jogi alapok

A kialakított jogszabályi háttér⁷¹ alkalmas a rendőrségen belüli korrupciós veszélyforrások felderítésére és a hatékony prevenció kifejtésére, amelyből – a teljesség igénye nélkül – szükséges kiemelni néhány konkrét lehetőséget és intézkedést.

Lehetőség van arra, hogy az állományilletékes parancsnok, illetve a munkáltatói jogkör gyakorlója megtiltsa, hogy az állomány 10.000 forintot, vagy ennek megfelelő összegű külföldi fizetőeszközt meghaladó készpénzt és készpénzt-helyettesítő fizető eszközt tartson magánál.

⁷¹ A rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény; 21/2015. (VI. 15.) BM rendelet a belügyminiszter irányítása alatt álló rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományú tagjai által szolgálatban birtokban tartható vagyontárgyak, magáncélú telekommunikációs eszközök, készpénz, készpénzt helyettesítő eszközök korlátozásának szabályairól (rövidítés: 21/2015. BM rendelet); 22/2015. (VI. 15.) BM rendelet a belügyminiszter irányítása alá tartozó rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálatképes állapota megállapítása érdekében a befolyásoltság kiszűrése céljából elvégezhető vizsgálatok köréről és a vizsgálat végrehajtásának szabályairól (rövidítés: 22/2015. BM rendelet).

A korrupciós cselekmények előkészítésének, elősegítésének visszaszorítása érdekében a rendőrök feladatellátása során a **magántulajdonú mobiltelefon birtoklásának** – egyes esetekben kivételt engedő – **tilalmáról** is rendelkeznek az idén nyáron hatályba lépett jogszabályok.

Fentiekhez kapcsolódóan szükséges kiemelni, hogy az ORFK Ellenőrzési Szolgálat nem csak hatáskörébe utalva foglalkozik a korrupciós cselekményekkel, hanem **innovatív intézkedésként** kidolgozta az **állományvédelmi ellenőrzés** szabályait, amelynek szervezésében és végrehajtásában is részt vesz. Az ilyen típusú ellenőrzés célja az előre be nem jelentett helyszíni ellenőrzések során az állomány korrupció-ellenes átvilágítása, a szolgálatteljesítés szakszerűségének vizsgálata.

V. Jövőbeni feladatok

Hangsúlyos az emberi erőforrás gazdálkodás, a **rendőrséggel szemben elvárt követelményszintnek megfelelő személyek felvétele, megtartása és motiválása**. A rendőri korrupció elleni hatékony fellépés egyik feltétele, **hogy szervezetre, állománycsoportra és egyénre bontva ismerjük azokat a kihívásokat, helyzeteket**, amelyben szolgálatot teljesítenek, illetve azokat az elkövetési magatartásokat, amelyekkel a korrupciós bűncselekmények megvalósulnak.

A korrupció visszaszorítása érdekében **továbbra is folytatni kell a következetes és rendszeres ellenőrzési gyakorlatot**. Fontos a beosztotti állománnyal történő folyamatos párbeszéd, a **problémákra való parancsnoki odafigyelés**.

Az állomány fiatal életkorára tekintettel továbbra is kiemelten kezelendő a **képzés**, valamint az új kollégák beilleszkedésének elősegítése. A parancsnoki munkában szükséges a korszerű, indirekt nevelési módszerek alkalmazása. Továbbra is elengedhetetlen az események, felmerült információk gyors, részletes objektív kivizsgálása, az okok feltárása, és a következtetések levonása után az állomány megfelelő mértékű tájékoztatása, esettanulmányok kiértékelése.

A prevenció érdekében szükséges a **már kialakított gyakorlat, intézkedések, rezsimszabályok további alkalmazása** (pl. járőrpárok cseréje, szolgálati csoportok összetételének, a szolgálatteljesítés helyének változtatása, kiszámíthatatlan, váratlan ellenőrzések alkalmazása), továbbá a figyelemfelhívás az oktatás és a **folyamatos együttműködés a Nemzeti Védelmi Szolgálattal, az Ügyészséggel és a Nemzeti Közszolgálati Egyetemmel.**

Budapest, 2015. december 22.

